

INDUSTRIE
MUSEUM

BURN

VAN BRANDGEVAAR TOT BURN-OUT

19/11/2022 - 03/09/2023

v.a. Sven Jongsma, Stockhaus, Boornmaakt, L. 9000 Gent - www.foto-waile.com - foto: © Martin Ockeloo

PERSDOSSIER

PERSBERICHT

Industriemuseum pakt uit met brandend actuele expo 'BURN'

In het Industriemuseum opent op zaterdag 19 november 2022 de expo 'BURN. Van brandgevaar tot burn-out'. Via nagebootste kantoorruimtes, unieke affiches en pakkende getuigenissen leren bezoekers over welzijn op het werk sinds 1800, en het gaat over méér dan alleen kommer en kwel.

Na de gesmaakte expo 'Kassa kassa!', over de geschiedenis van consumptie en distributie, zet het Industriemuseum vanaf zaterdag 19 november een ander thema in de kijker. Tot en met zondag 3 september 2023 komen bezoekers meer te weten over de geschiedenis van veiligheid, gezondheid en welzijn op de werkvloer. BURN heeft daarbij niet enkel oog voor kommer en kwel, maar ook voor het positieve, van pauzes en schafttijden tot collegialiteit en zinging.

"De kranten bulken van de artikels over burn-out. Corona en het telewerken hebben dat alleen maar versterkt. In onze collectie hebben we tal van voorwerpen die ons vertellen over de geschiedenis van welzijn op het werk. Hoog tijd om ze te delen, dachten we."

Hilde Langeroot, conservator Industriemuseum

De expo belicht evoluties op de werkvloer via tal van creatieve invalshoeken. Zo laat een weegschaal bezoekers stilstaan bij de balans tussen werktijd en vrije tijd, of tonen kantoorruimtes uit verschillende decennia hoe ook het kantoormeubilair een omwenteling doormaakte. Wat verderop brengt een donkere gang het dagschema van een mijnwerker tot leven.

"Het Industriemuseum slaagt er steeds in om de industriële geschiedenis van onze stad te koppelen aan brandend actuele thema's en doet dat op een heel toegankelijke manier. De expo 'Burn' toont hoe sterk de werkvloer door de jaren veranderde."

Sami Souguir, schepen van Cultuur

Doorheen de expo krijgen bezoekers in cocons pakkende getuigenissen te zien en te horen, zoals een interview over burn-out door Friedl' Lesage met professor arbeidsgeneeskunde Lode Godderis en ervaringsdeskundige Mustafa Harraq. Tot slot diepte het Industriemuseum enkele opvallende preventieaffiches uit zijn rijke affichedecollectie, zoals een unieke set cartoons uit de jaren 60 getekend door de technisch directeur van de katoenfabriek waar nu het Industriemuseum is.

"We stellen een pak unieke objecten tentoon, zoals een preparaat van een stoflong, een bruikleen van het Universiteitsmuseum in Groningen. Het is een long op sterk water gemaakt rond 1930 als studiemodel voor artsen en studenten."

Ann Van Nieuwenhuysse, directeur Industriemuseum

[Download hier enkele beelden – graag bijbehorende copyrights vermelden bij gebruik \(zie Worddocument\)](#)

DE EXPO

Het Industriemuseum pakt van 19 november 2022 tot en met 3 september 2023 uit met een nieuwe expo over veiligheid, gezondheid en welzijn op de werkvloer tussen 1800 en vandaag. Van brandgevaar tot burn-out, van arbeidsongeval tot ergonomie, van prik-klok tot preventie. Ontdek de werkomstandigheden van mijnwerkers, de kantoormeubelen van weleer en beklijvende audio- en videogetuigenissen.

Hoe jongleren we met werktijd en vrije tijd? Hoe houden we deze in balans, vroeger en nu? Verloopt de schafttijd zoals weleer? Hoe gevaarlijk waren machines in 19e-eeuwse fabrieken? Hoe ziet een stoflong eruit? Zijn er nog steeds gruwelijke arbeidsongevallen of hebben we vandaag met andere geesten te kampen?

De expo BURN wordt belevend en interactief, zet het thema welzijn en veiligheid extra op de kaart en nodigt uit tot reflectie en debat.

Verpleegster in het voormalige UCO Desmet-Guequier, de katoenfabriek waarin nu het Industriemuseum huist. De ruimte waarin de verpleegster zit, is vandaag de refter van de museumploeg. Collectie Industriemuseum.

1. WERK VS. VRIJE TIJD

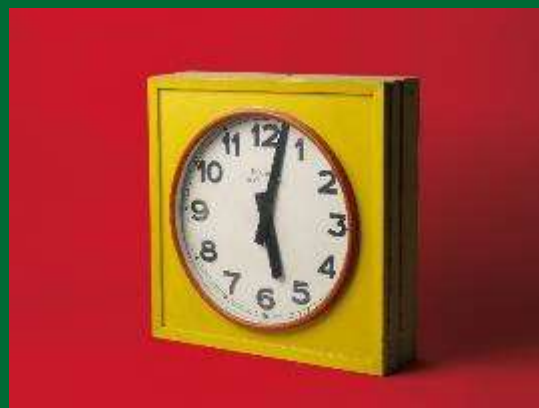
Werk. We staan ermee op en gaan ermee slapen. Ons werk bepaalt waar we elke dag naartoe gaan en met wie we onze tijd doorbrengen. Niet meer de seizoenen en hanengekraai bepalen in de 19e eeuw het ritme van de werkdag, maar de fabriekssirene en later de prikklok. De evolutie van productie- naar diensteneconomie in de tweede helft van de 20e eeuw brengt ook een grote verschuiving op het vlak van werk met zich mee. Ook de rusttijd of 'schaft' op de werkvloer ondergaat heel wat veranderingen.

Acht uren werken, acht uren vrije tijd, acht uren slapen. De geschiedenis van de arbeidsduurvermindering is een complex verhaal van eeuwig overleg en getouwtrek tussen overheid, werkgevers en vakbonden. Grenzen tussen werktijd en vrije tijd lijken steeds meer te vervagen.

En wat met onbetaald werk? In de jaren 1950 geldt het gezin met de mannelijke kostwinner en de vlijtige huisvrouw als ideaal. Vanaf de jaren 1980 verrichten steeds meer vrouwen betaalde arbeid. Een flexibele arbeidsmarkt met glijdende uurroosters en allerlei verlostelsels wordt het nieuwe normaal. De strijd om tijd beroert zowat iedereen.

Boven: elektrische klok in geelgelakte houten kast afkomstig uit de Gentse textiel fabriek UCO Rooigem, midden 20e eeuw. Collectie Industriemuseum

Onder: affiche met de boodschap 'De schafttijd is voor u, de werktijd voor het bedrijf'. Deel van een reeks verspreid door Servico-Nederland met als doel werknemers te motiveren, ca. 1950-1975. Collectie Industriemuseum

“WE HEBBEN GEEN DODE TIJD MEER. ALLES MOET HEEL COMPETITIEF ZIJN, ALLES MOET RENDEREN. ALLES STAAT IN HET TEKEN VAN DE LOONLAST. MET MEER ADEM RUIMTE KUNNEN MENSEN CREATIEVER ZIJN EN OOK MEE NADENKEN.”

Mustafa Harraq
Levensloopbaancoach ACV

2. GEZOND VS. ONGEZOND

Van gezonde, volwassen mensen wordt verwacht dat ze werken. Maar wat als werk je ongezond maakt? Of wat als je gezondheidstoestand werken bemoeilijkt? Werkprocessen, grondstoffen en producten stellen elk hun eigen uitdagingen voor de gezondheid. Groeiende kennis over de effecten van belastende factoren zoals hitte, lawaai, verblinding, trillingen, eentonigheid en schadelijke stoffen draagt gaandeweg bij aan de verbetering van arbeidsomstandigheden. Gezondheid en economische belangen lijken op het eerste gezicht vaak onverzoenbaar, maar langzaamaan groeit het besef dat de kost van werkuitval en langdurige ziekte vele malen groter is dan die van preventie.

Nog geen 60 jaar geleden, in 1963, ziet het Fonds voor Beroepsziekten het licht. Een belangrijke mijlpaal die slachtoffers van erkende beroepsziekten automatisch recht geeft op een vergoeding. Stoflong bij mijnwerkers krijgt de eerste plek op de officiële lijst, na een lang proces van wetenschappelijk onderzoek, vakbondsstrijd en politieke bewustwording. Er is vanaf de jaren 1980 heel wat vooruitgang geboekt op het vlak van preventie. Geregeld duiken nog nieuwe aandoe-ningen op.

In de loop van de 20e eeuw schakelt de geestelijke gezondheidszorg werk in als therapie.

Medico-mechanische oefenmachine ontwikkeld door de Zweedse arts Gustaf Zander, ca. 1890-1900. Dit toestel voor het trainen van de armspieren is afkomstig uit de Gentse kliniek Vercauteren, waar veel slachtoffers van arbeidsongevallen behandeld werden. De plek kreeg in de volksmond de veelzeggende bijnaam 'het slachthuis'. Collectie Industriemuseum

Preparaat van een stoflong. Collectie Universiteitsmuseum Groningen, foto uit de serie 'Toen de Mijnen verdwenen' © Wouter Zaalberg

3. VEILIG VS. ONVEILIG

In de 19e-eeuwse industrie loert het gevaar voortdurend om de hoek: arbeiders haken vast in draaiende machines, stoommachines ontploffen, mijngangen storten in ... Vakbonden voeren decennialang strijd voor de vergoeding van slachtoffers. Arbeidsveiligheid komt in de loop van de 20e eeuw steeds hoger op de agenda van bedrijven en overheden. De aandacht voor preventie neemt toe. De huidige werkplekken zijn dan wel een pak veiliger, sinds het einde van de 20e eeuw vormen nieuwe risico's voer voor debat. Psychosociale belasting, ergonomie, werkgeluk, bescherming tegen grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer ... zijn brandend actuele thema's en vormen belangrijke pijlers van het hedendaagse welzijnsbeleid.

“WERKDRUK IS DE BELANGRIJKSTE DETERMINANT VAN BURN-OUT. WE VERWACHTEN TE VEEL VAN ONS-ZELF EN VAN ANDEREN.”

Lode Godderis

Professor Arbeidsgeneeskunde KU Leuven
/ directeur IDEWE

“WE MOETEN GAAN NAAR EEN ARBEIDSMARKT WAAR IEDEREEN FLUITEND NAAR HET WERK GAAT.”

Mustafa Harraq

Levensloopbaancoach ACV

Geëmailleerd signalisatiebord voor hoogspanning. Collectie Industriemuseum

Bij de bovengenoemde spanningsvelden (werk vs. vrije tijd, gezond vs. ongezond, veilig vs. onveilig) toont het museum telkens objecten, verhalen en beelden uit een verder en recenter verleden én uit de actualiteit. Zo komen evoluties, breuklijnen en parallellen aan het licht.

Het formuleren van spanningsvelden nodigt uit om de thema's niet alleen in negatieve zin te benaderen. De expo presenteert bijvoorbeeld niet alleen verhalen en beelden over arbeidsongevallen en beroepsziekten, maar belicht ook de positieve invloed die werk kan of kon hebben op iemands gezondheid of welzijn.

Door een onderbelicht thema te kaderen en in historisch perspectief te plaatsen, wakkeren we het historisch bewustzijn aan en gaan we voorbij aan de waan van elke dag.

“ALS JE JE BEEN BREEKT, DAN ZIET JE OMGEVING DAT. EEN BURN-OUT ZIE JE NIET EN BRENGT VEEL ONBEGRIP MET ZICH MEE.”

Mustafa Harraq
Levensloopbaancoach ACV

Boven: verpakking voor poeder van het merk Mann, gebruikt tegen hoofdpijn, tandpijn, verkoudheid, griep, zenuwpijnen, koorts en pijnlijke maandstonden. Onder: doosje met Poeders Het Wit Kruis, een pijnstillend middel met koortswerende en opbeurende eigenschappen. Veel fabrieksarbeiders namen deze poeders, of een variant, als opkikker om lang en monotoon werk te kunnen verrichten. Het verslavende effect en de schadelijke nevenwerking op de nieren, werd pas gaandeweg ontdekt.

Collectie Industriemuseum

BELEVINGSCOCONS

In de tentoonstelling werden belevingscocons ingericht, waar over de verschillende thema's heen vooral wordt ingezet op historische sensatie. Aan de hand van ensceneringen en een veelheid aan pakkende verhalen en getuigenissen wordt de bezoeker volledig ondergedompeld in het tentoonstellingsthema. De nadruk ligt op beleving met verschillende zintuigen. We nodigen de bezoeker uit tot betekenisgeving en reflectie. Denk maar aan de werkomstandigheden van de mijnwerkers, aan de kantoormeubelen van weleer of persoonlijke getuigenissen uit het verleden. Ze confronteren ons allemaal met een wereld die vandaag vaak bevreemdend en ver van ons bed lijkt te zijn.

“THUISWERK WORDT VAAK AANGEHAALD ALS VOORBEELD VAN WERKBAAR WERK, MAAR OOK DE INRICHTING, DE OMGEVING EN DE COLLEGIALITEIT ZIJN BELANGRIJK OPDAT MENSEN GOED KUNNEN FUNCTIONEREN EN ZICH GOED KUNNEN **VOELEN.**”

Lode Godderis

Professor Arbeidsgeneeskunde KU Leuven
/ directeur IDEWE

Friedl' Lesage in gesprek met Mustafa Harraq en Lode Godderis

OPMERKELIJK

In de nieuwe expo schuilen heel wat opmerkelijke objecten, documenten of interactieve applicaties.

INTROZONE

Aan de ene zijde pronkt een reusachtig schilderij van een ijzergieterij (brandgevaar) dat onveilige arbeidsomstandigheden illustreert. Aan de andere zijde staat de sculptuur van Gentse Sofie Muller die de strijd tussen lichaam en psyche uitbeeldt (burn-out).

ELEKTROSPEL

Bezoekers linken röntgenfoto's van beroepsgerelateerde aandoeningen met het juiste beroep.

MIJNGANG

Terwijl de scenografie een donkere gang simuleert, ontdekken bezoekers via foto's, citaten en geluiden hoe de dag van een mijnwerker eruitzag.

KANTOORTJES

In een reeks nagebouwde kantoorsettings nemen bezoekers plaats aan diverse bureaus. Bovendien kunnen ze een aantal hedendaagse ergonomische bureaustoelen uitproberen.

KOFFIEMACHINE

Met een druk op de knop van de koffiemachine krijgen bezoekers allerhande verhalen van werknemers te horen over de schafttijd en pauzes op het werk.

PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN

Bezoekers trekken zelf veiligheidsmiddelen aan die hen beschermen op de ene of andere werkvloer: helm, oorbeschermers, veiligheidsbril, handschoenen.

VINTAGE AFFICHEWAND

Zowel uit de affichecollectie van het Industriemuseum als uit andere collecties diepte het museum tal van sprekende preventieaffiches op. Het valt op dat de boodschappen op affiches van weleer vaak erg expliciet en direct zijn. Kinderen kunnen een eigen affiche tekenen, geïnspireerd door een reeks preventiecartoons van Robert Van de Putte, ooit technisch directeur van de fabriek waar het museum vandaag huist.

BELEVINGSCOCONS

In de belevingscocons krijgen bezoekers allerhande getuigenissen, fragmenten en documenten

voorgeschied: dagboeken, poëzie, een geïllustreerd verhaal rond werk en moederschap van blogger en onderzoeker Noëmi Willemen, een gesprek van Friedl' Lesage met Lode Godderis en Mustafa Harraq over burn-out ...

KLEURRIJK PRIKBORD MET TIJDLIJN

Aan de hand van krantenknipsels en andere documenten zien bezoekers hoe de wetgeving rond veiligheid, welzijn en gezondheid op het werk evolueerde, met mijlpalen als de erkenning van de stoflong als beroepsziekte of het invoeren van de achturenwerkdag.

TEGELSPREUKEN

Het thema werktijd vs. vrije tijd wordt ingeleid met een inspirerende tegelwand vol typische spreuken rond arbeid.

WEEGSCHAAL

Bezoekers evalueren aan de hand van een weegschaal of werktijd en privétijd netjes in balans zijn.

BURN-OUT ASSESSMENT TOOL

Bezoekers kunnen aan de hand van een burnout assessment tool ontdekken of zij op weg zijn naar een burn-out of niet.

WEES VOORZICHTIG OP HET BUREAU *denk aan de anderen*

N° 279

Affiche met als titel 'Wees voorzichtig op het bureau, denk aan de anderen'. Met afbeelding links van secretaresse die een gebroken glazen fles in de vuilnisbak gooit en rechts de afbeelding van poetsvrouw die zich snijdt aan de gebroken fles. Uitgegeven door Association des Industriels de Belgique. Deel van een reeks affiches over verschillende aspecten van veiligheid op het werk. Ca. 1950. Collectie Industriemuseum

ALGEMENE INFORMATIE

OPENINGSUREN

- ma, di, do, vr: 9 tot 17 uur
- eerste donderdag van de maand tot 22 uur
za, zo, feestdagen en schoolvakanties: 10 tot 18 uur
- gesloten op woensdag, behalve op 28 januari 2022

TOEGANGSPRIJZEN

- 8 euro: standaardtarief
- 7 euro: groepen vanaf 15 personen, Lerarenkaart, Davidsfonds Cultuurkaart, SodiGent
- 4,5 euro: Gentenaar, UiTPAS Gent
- 2 euro: jongeren van 19 tot 26 jaar, groepsbezoeken in schoolverband (ouder dan 18 jaar)
- 1,20 euro: UiTPAS Gent aan kansentarief
- gratis: jongeren onder 19 jaar, Vrienden van het Industriemuseum, Gentenaars op zondag van 10 tot 13 uur, CityCard Gent, museumpas, begeleider persoon met een beperking, begeleider schoolgroep, ICOM, perskaart, gids Toerisme Vlaanderen
- 3 euro: museumspel Kraak de kassa

ONDERZOEK EN REALISATIE

Ann Van Nieuwenhuysse, directeur Industriemuseum
ann.vannieuwenhuysse@stad.gent / 0474 99 01 08

Hilde Langeroot, conservator Industriemuseum
hilde.langeroot@stad.gent / 0472 69 62 54

Marie Kypers, onderzoeker
marie.kypers@stad.gent / 0472 91 41 87

SCENOGRAPHIE

Pièce Montée
Blackbirds (constructie)

TALEN

Nederlands, Frans en Engels

BRUIKLEENGEVERS & PARTNERS

Voor deze expo werden bruiklenen uit alle hoeken van het land ingezet, en werd er samengewerkt met verschillende bedrijven, musea en privéverzamelaars:

Algemeen Rijksarchief, Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis, Archief BNP Paribas Fortis, Archief- en Onderzoekscentrum voor Vrouwengeschiedenis (AVG-Carhif, Brussel), BBTK-ABVV, British Library, Centre d'Animation et de Recherche en Histoire Ouvrière et Populaire (CARHOP), Cyril De Langhe, De Vrienden van de School van Toen, Dirk Vertommen, Editions La table ronde, EPO, Fabory, familie Hachez, familie Balthazar-Capiteyn, familie Walter De Mulder, Filip Claus, Health2Work, Herman Loos, HIVA-Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (KU Leuven), Huis van Alijn, IDEWE, Institut d'histoire ouvrière, économique et sociale (IHOES, Seraing), KADOC-KU Leuven, Koninklijke Bibliotheek van België, Lambotte Museum voor de Geschiedenis van de Gezondheidszorg, Mijnmuseum Beringen, Musée de la Vie wallonne, Museum Dr. Guislain, Nationaal Archief-Stichting Spaarnestad, Noëmie Willemen, Peter Loox, Rijksarchief Antwerpen, Rijksarchief Hasselt, Rijksarchief Gent, Sauvegarde des Archives Industrielles du Couchant de Mons (SAICOM), SERV-Stichting voor Innovatie en Arbeid, Sofie Muller, SONUMA-RTBF, STOFF vzw, Universiteit Gent, Universiteitsbibliotheek Gent, Universiteitsmuseum Groningen, University of Virginia Special Collections, Veiligheidsinstituut (AP Hogeschool Antwerpen), Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs (VAD), VRT-archief, VAD, Noëmie Willemen, Wellcome Collection ...

CONTACT

Hannelore De Craene
hannelore.dekraene@stad.gent
0470 20 78 99

Saidja Callewaert
saidja.callewaert@stad.gent
0472 40 36 49

industriemuseum.be

MINNEMEERS 10

9000 GENT

De Standaard

Deel van een prikklok van het merk Amano met ponskaartensysteem, metalen kaartenbakken en moederklok in houten kast. Afkomstig uit drukkerij Strobbe in Izegem, ca. 1950-1975. Collectie Industriemuseum